

L'alfabeguera

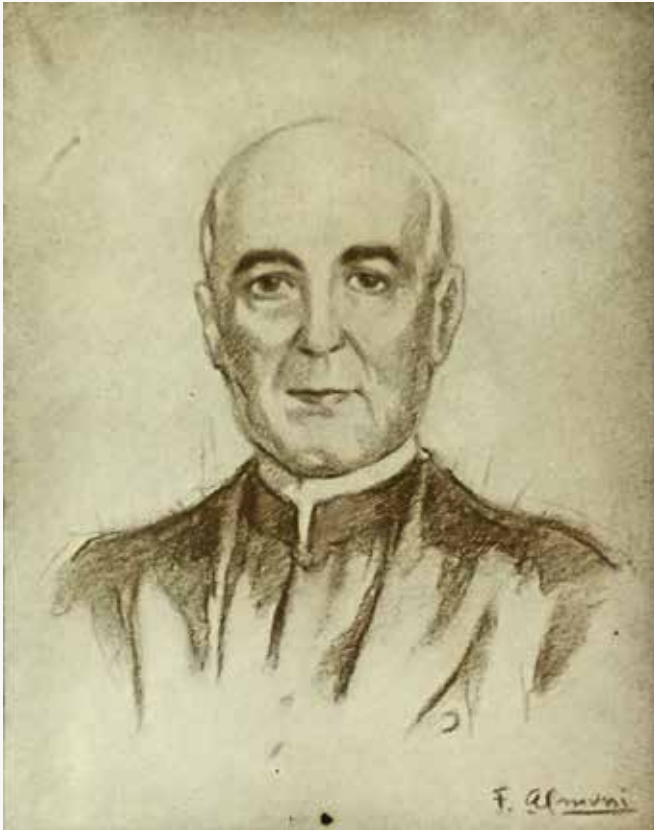
A sol ixent, 1912

Llorenç Riber

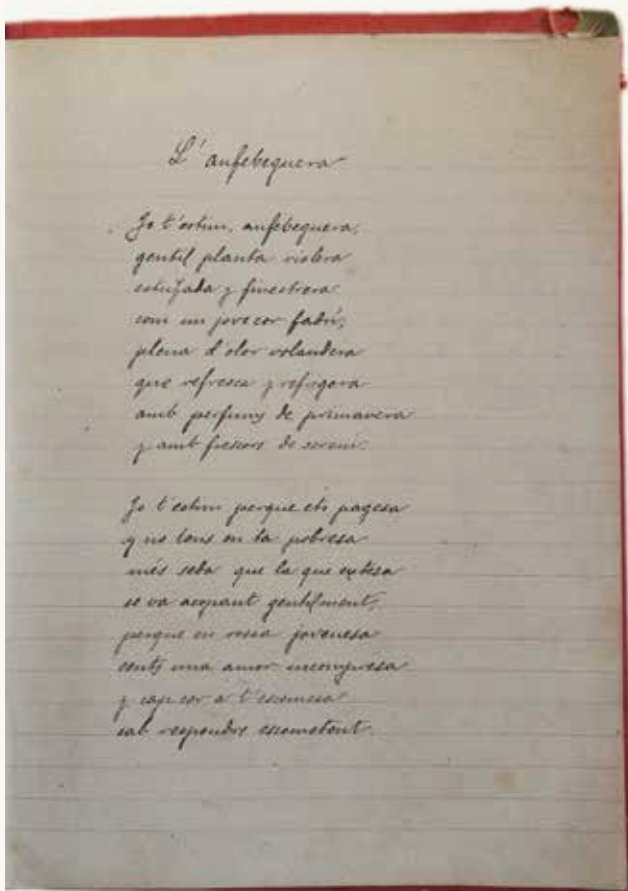
Nota introductòria

L'obra de Llorenç Riber i Campins (Campanet 1881-1958), sacerdot, escriptor, articulista i traductor, s'inscriu dins la primera generació de l'Escola Mallorquina seguint l'estela de Miquel Costa i Llobera (Pollença 1854-Palma 1922). Deixeble d'Antoni Maria Alcover (Manacor 1862-Palma 1932), fou premiat en nombrosos certàmens literaris i en alguns de temàtica històrica. En contacte amb l'esfera intel·lectual de l'època –tant de Mallorca com de Barcelona i, més endavant, de Madrid–, fou proclamat (1910) mestre en gai saber i rebé (1953) la Gran Creu de l'Orde Civil d'Alfons X el Savi. El 1927 fou elegit membre de la Real Academia de la Lengua, en la qual ingressà el 1930. També és fill il·lustre de Campanet des de 1928.

La seva aportació més destacada a la literatura és *La minyonia d'un infant orat* (1935), una narració breu, nostàlgica i idealitzada, a partir de les memòries que el lliguem al poble natal i al seu entorn paisatgístic. Tot i el conreu de la prosa –també en publicacions periodístiques–, la producció poètica fou recurrent, tenint en compte que una gran part d'aquesta és conformada per composicions soltes per a convocatòries de concurs. Tot i així, el volum

Llorenç Ribera, segons el retrat publicat al primer volum de les *Obres completes*, el 1949. Fotografia de G. Carrió

Fragment inicial d'una versió autògrafa (1904-1907) del poema. Biblioteca Lluís Alemany-Consell de Mallorca (ZG2-1/3). Fotografia de G. Carrió

Poesies (1931) recollí els poemaris anteriors: *A sol ixent* (1912), *Les Corones* (1917) i *Al sol alt* (inèdit fins aleshores). L'any 1948 es publicaren les *Poesies completes* i el 1949 el primer tom de les *Obres completes*. El segon s'edità el 1962, ja de manera pòstuma. Més enllà de reedicions parcials, amb motiu del centenari del naixement (1981), aparegué de nou el llibre *Poesies*.

La composició *L'alfabeguera* pertany originàriament al primer poemari de l'autor, *A sol ixent*. (p. 45-49) Així, s'integrà al volum *Poesies* (p. 61-65), al primer tom de les *Poesies completes* (p. 48-50) i al primer de les *Obres completes*. (p. 38-39) Per afegitó, també es pot llegir al llibre de 1981. (p. 49-51) En definitiva, és un treball de joventut emmirallat en els esquemes estètics de la generació del poeta mallorquí ja esmentat i de Joan Alcover (Palma 1854-1926). En aquesta línia, Ribera compaginà el rigor mètric amb l'esperit romàntic ponderat. Controlà de manera contundent la construcció gramatical en base a les exigències numèriques i rítmiques del vers (heptasil·lab) i de l'estrofa, sense renunciar a un lirisme evocador i, en certa manera, ple de musicalitat. En general, tot i que és un poema d'estructura senzilla –set octavetes més un tercet final–, es poden aplicar les característiques més comunes de l'Escola Mallorquina: selecció d'un llenguatge líric i acadèmic, desplegament d'una intensa afició per la natura i rebuig de qualsevol tipus de violència o estridència.

Ribera proposà el lema *Rura cano...* per encapçalar el grup de poemes que inicia *L'alfabeguera*. La secció –una de les nou del llibre– es completa amb *Flumina amem*, *La mort del Maig*, *Cant de tardor*, *Ambarval* i *Camina, caminaràs*. La cita és extreta de les *Elegies* (llibre segon, I, v. 37) del poeta llatí Albi Tibul (Gabis 55 aC-Roma 19 aC). La versió completa és *Rura cano rurisque deos* i traduït seria: Canto els camps i els déus camperols. Tal volta, l'omissió de la segona

part del vers obeeix a una reticència moral pel paganisme que traspua. Tanmateix, és una tria molt significativa. Li serveix per homenatjar un autor romà reconegut pel lirisme de la seva obra. Era proper a Horaci, Virgili i Ovidi –autors llatins reivindicats pel noucentisme català– i es recreava sovint dins l'ideal de la vida pacífica i senzilla de la ruralia. És el concepte que sustenta, precisament, aquestes paraules.

El poema que aquí es reedita empra de forma eficaç imatges simbòliques i metafòriques per a lloar l'alfabeguera. Els recursos comparatius procedeixen del bagatge literari clàssic i universal, si bé cal afegir tradicions populars i religioses locals; com seria la referència a l'ús ornamental de la planta al voltant dels monuments de la Mare de Déu morta que s'instal·len a les esglésies a la vuitada de l'Assumpció, a l'agost. Amb tot, el poeta sabé traspasar el nivell descriptiu per atorgar a les característiques formals de l'*Ocimum basilicum* –l'aroma, el color, la textura, la temporalitat...– una dimensió transcendent: una reflexió sobre la fugacitat i la fragilitat de la vida.

Alfabegueres al voltant del monument de la Mare de Déu morta instal·lat a l'església de Sant Pere, d'Esporles, seguint el costum al qual fa referència el poema. Fotografia de G. Carrió

En primera persona, Riber lligà l'esplendor de l'alfabeguera a la «rossa» joventut, a l'amor (nupcial), a l'alegria «riolera» i a la festa. Tot i parlar de pobresa i de pagesia –en el fons, d'humilitat i de caràcter genuí–, la situa a la finestra, arran d'un pou i davall d'un parral per indicar que apaivaga la calor de l'estiu «amb perfums de primavera» i «frescors de serení». S'endevina un cert aire ufanós: finestrejar estufada, «cap cor a ta escomesa sap respondre escometent», garbosa, «divisa xalesta»... Aquesta positivitat canvia de manera sobtada a la meitat del poema –«Però què tens?»– per exposar referències lligades a la mort propera –«que ja t'espia»–, al dol i al fet de mustiar-se: «grogor que s'estén funesta». És quan exposa l'argument de la Dormició de la Verge:

Jo te plany, oh planta mia!
És la mort que ja t'espia...
Torna, torna al test angost!
Com una flor que es mustia,
moridora està Maria...
I en son llit t'abrigaria
la Mare de Déu d'Agost.

Tanmateix, al final, el poema inclou un sentit alliberador, en el qual el cel apareix amb una missió gairebé redemptora de la vida mundana i arrogant. És evident un ressò del pensament cristià en relació a la Resurrecció de Crist i, fins i tot, a l'Ascensió de la Mare de Déu. L'autor recorda els somnis de joventut «coronats per espigues» –per la floració de l'alfabeguera– i que es reien de la *fauc* de la mort.

G. Carrió
A la ciutat de Mallorca, febrer del 2023

Bibliografia

- ALEGRET, Joan, *Els tres poemaris de Llorenç Riber*, Fundació Rotger Villalonga, Pollença, 2009
- RIBER, Llorenç, *A sol ixent. Aplec de poesies juvenils*, s/n, s/l, 1912
- RIBER, Llorenç, *La minyonia d'un infant orat*, Moll, Mallorca, 1935
- RIBER, Llorenç, *Obres completes* (dos volums), Biblioteca Selecta, Barcelona, 1949
- RIBER, Llorenç, *Poesies completes*, Biblioteca Selecta, Barcelona, 1948
- RIBER, Llorenç, *Poesies*, Moll, Mallorca, 1981
- RIBER, Llorenç, *Poesies*, Associació per la Cultura de Mallorca, s/l, 1931
- SUREDA VALLESPÍR, Catalina, «Riber Campins, Llorenç», dins *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, Promomallorca, Palma, 1989, vol. 14, p. 286-287
- TIBUL, *Elegies* (traducció de Carles Magrinyà i Joan Mínguez), Fundació Bernat Metge, Barcelona, 1925

Rura cano...

L'ALFABEGUERA

Jo t'estim, alfabeguera,
gentil planta riolera,
estufada i finestrera
com un jove cor fadrí,
plena d'olor volandera
que refresca i refrigera
amb perfums de primavera,
amb frescors de serení.

Jo t'estim perquè ets pagesa,
i no tens en ta pobresa
més seda que la que estesa
se va acopant gentilment;
perquè, en rossa juvenesa,
sents una amor incompresa,
i cap cor a ta escomesa
sap respondre escometent.

Finestreges, dissipada,
sempre al carrer abocada
per on passa una gentada
de dia, i qualcú tot sol
davall la nit constel·lada
que tremola carregada
de blau, d'estels, de rosada,
de veus de gri i rossinyol,

o t'estufes, ufanosa,
més rodona i més garbosa,
ran d'un pou d'aigua frescosa
i ombra clara de parral,
a on una mà sedosa
acaricia amorosa
ta cabellera olorosa
i et dóna aigua del poal

que acaba de treure, llesta;
i te duu de festa en festa
com a divisa xalesta
de joventut i d'amor...
Però què tens? Què és aquesta
grogor que s'estén funesta
damunt tu, com una vesta
de dol, sobre l'efusió

de nupcial alegria?
Jo te plany, oh planta mia!
És la mort que ja t'espia...
Torna, torna al test angost!
Com una flor que es mustia,
moridora està Maria...
I en son llit t'abrigaria
la Mare de Déu d'Agost.

Bella verge finestrera,
màrtir de l'amor primera!
El cel, on l'estiu impera,
s'embeu dels alens suaus
de ta vida volandera,
estufada i riolera
que perfumà l'esponera
d'aquells mos somnis tan blaus,

tots coronats per espigues
que se besen com amigues
i se'n riuen de la fauç.

Agraïm a la família de l'autor l'autorització per a reeditar el poema

Referència bibliogràfica original: RIBER, Llorenç, «L'alfabeguera», dins *Poesies*, Moll, Mallorca, 1981, p. 49-51

Nova referència bibliogràfica: RIBER, Llorenç, «L'alfabeguera» (nota introductòria de G. Carrió), dins CARRIÓ I VIVES, Gabriel (coord.), *L'Assumpció de la Mare de Déu*, Consell de Mallorca-Bisbat de Mallorca, Palma, 2023, p. 1-6 [<http://web.conselldemallorca.cat/assumpciodelamarededeu>]